

SPERANȚĂ DINCOLO DE TEXT

CASA BERNARDEI ALBA de Federico Garcia Lorca ● Teatrul Național „Vasile Alecsandri” din Iași ● Data premierei: 4 martie 1990 ● Regia: Irina Popescu-Boeru ● Scenografia: Rodica Arghir ● Distribuția: Adina Popa (Bernarda), Despina Marcu (La Poncia), Doina Deleanu (Martirio), Cornelia Gheorghiu (Angustias), Violeta Popescu (Magdalena), Virginia Raiciu (Maria Josefa), Ruxandra Buceșcu (Adela), Georgeta Burdujan (Amelia), Silvia Popa (Prudencia), Pușca Darie (Servitoarea), Meda Raduți (Fata)

Așa cum ar fi făcut orice artist al acestui timp ultragiāt, terorizat de dogme și de dezmațul puterii, tînăra regizoare Irina Popescu-Boeru a citit **Casa Bernardei Alba** de Federico Garcia Lorca mai întii ca pe un text al aspirației spre libertate: libertatea în sens fizic și libertatea în sens spiritual. Spațiul închis, zăvorît și cenușiu în care Bernarda își ține sechestrate fetele e un simbol al voinței despotice, iar ea, mama inflexibilă, dură, dezumanizată de cutume pietrificate produce conotații cu puternice rezonanțe contemporane. De aici — actualitatea fierbinte a piesei tragicului poet spaniol și, deci, justificarea opțiunii repertoriale a Teatrului Național din Iași, unde spectacolul a avut premieră recent. Una din justificări, căci sînt mai multe — deși un text de valoarea acestuia, al unuia dintre marii scriitori ai secolului, își justifică prin el însuși prezența pe orice scenă, ca act cultural necesar —, deci una din justificări ar fi punerea în valoare a trupei teatrului ieșean, trupă cu multe actrițe talentate care așteaptă, uneori, timp îndelungat o distribuie corespunzătoare. **Casa Bernardei Alba** are zece partituri feminine, unele din ele generoase, constituindu-se — în concepția regizoarei Irina Popescu-Boeru — într-un personaj colectiv, simbolic, opus unui alt simbol care este Bernarda însăși. Fără a diminua tristețea dramatică, fiorul tragic al textu-

lui, spectacolul reliefează starea de revoltă, nesupunerea, opozițiile fetelor față de dictatura maternă pe care, treptat, o anihilează. Casa-închisoare se cutremură sub izbucnirile prizonierelor ei; se cutremură, dar nu se năruie. Totuși, se mai deschid din cînd în cînd ferestruici spre lumea de afară, de unde, la un moment dat, secerătorii tineri, cîntînd, aruncă flori în interiorul auster, ațîțind și mai mult simțurile deja aprinse ale fetelor și făcînd să crească disperarea în fața trecerii vremii și a neîmplinirii fragilelor ființe prin iubire și libertate.

Una dintre fete însă, Adela, cea mai tînără, încă neînvingă definitiv de acțiunea despotică a mamei, rupe toate barierele puse de aceasta, își asumă propriul destin și se aruncă în întîmpinarea lui. Iubirea va fi însă plătită cu viața. Simbolul eliberării și al dăruirii în iubire, obținute prin jertfă, e realizat în spectacol deosebit de frumos: o creangă de portocal, încărcată de rod, pătrunde de afară în camera fetelor. Prin ea, Adela trece spre această împlinire și tot prin ea își află moartea. Sensurile subliniate în spectacol sînt clare: în imperiul dictaturii, orice aspirație e obstrucționată, orice ideal e barat și atingerea lor se sancționează fără amîinare. Această primă descifrare, impusă mai ales de contextul social-politic actual în care e reprezentat spectacolul, nu e și singura posibilă. Privind lucrurile mai în adîncime, ni se impun interpretări cu un rang de generalitate mai mare, trecînd printr-un filtru filosofic ideea de aspirație și realizare a ființei umane. Avînd — cum e și firesc — un punct de vedere personal asupra textului literar, regizoarea conferă finalului o deschidere optimistă pe care Lorca nu o propusese. Impotriva ultimelor replici în care Bernarda spune: „Ne vom scufunda din nou într-o mare de do-liu”, cerînd supunere și „Tăcere!”, spectacolul oferă o imagine care lasă loc speranței: ușa din fundal, care stătuse tot timpul zăvorîtă, se deschide acum spre un spațiu luminos și plin de viață: spre lume. De sus, de pe creanga de portocal încărcată de rod, cad asupra fetelor fructele coapte, ca niște promisiuni ale unei posibile eliberări. Sub loviturile acestei „ploi” de fructe simbolice, Bernarda se încovoie învînsă; viața și iubirea își deschid drum împotriva tuturor obstacolelor.

Cam acestea ar fi, credem, sensurile pe care regizoarea le-a avut în vedere și care se desprind din spectacolul ei. Gradul de realizare artistică — deși nu mai e la fel de înalt ca în spectacolul de debut cu **Șase personaje în căutarea unui autor**

Adina Popa

(premiat ca atare de UNITER) — este satisfăcător; un spor de ritm și de temperatură, de vibrație interioară și de atmosferă specifică ar fi propulsat demersul scenic în categoria celor de referință.

Distribuția cuprinde — cum spunem — un mare număr de actrițe, în frunte cu Adina Popa. Bernarda propusă de aceasta are o forță care îi asigură poziția dominantă, dictatorială. O voce puternică, bine dozată, un chip sever, inflexibil, o gestică tăioasă și restrînsă la strictul necesar conferă personajului alura de stîncă dogmatică, de neclintit. În rolul servitoarei La Poncia — Despina Marcu pare cea mai apropiată de structura femeii spaniole, actrița jucînd cu un deosebit temperament și nerv dramatic. Doina Deleanu (Martirio) pătrunde cu siguranță partitura complexă a personajului, nuanțînd-o inteligent. Rafinat, cu interiorizări neostentative, dar pregnante, conturează Cornelia Gheorghiu profilul nefericitei logodnice Angustias, iar Violeta Popescu surdineză cu finețe durerile înăbușite ale Magdalenei. În cel mai frumos rol, al Adelei, Ruxandra Buceșcu parcurge cu feminitate traseul dramatic al eroinei, de la exuberanța iubirii la tragismul opțiunii finale. Un plus de înfiorare, de cutremur interior ar fi ridicat personajul la o cotă mai apropiată de poezia tragică a textului literar.

La conturarea „personajului colectiv” pe care și-a propus regizoarea să-l realizeze mai contribuie Virginia Raiciu într-un reușit profil tragi-comic al Mariei Josefa, apoi Georgeta Burdujan, Silvia Popa, Pușca Darie.

Scenografia Rodicăi Arghir e destul de comună, cu excepția amintitei metafore a crengii de portocal, plastică și percutantă în slujirea ideii regizorale.

Ștefan Oprea

